

**ISTORIA, MUZEUL DE ISTORIE ȘI EDUCAȚIA MUZEALĂ –
ABORDĂRI MODERNE
HISTORY, MUSEUM OF HISTORY AND MUSEUM EDUCATION:
MODERN APPROACHES**

Elena Ploșnița,

dr. hab. în istorie, conf. univ.

Muzeul Național de Istorie a Moldovei

ORCID: 0000-0001-9061-3369

CZU: 069.01:94(478)

Abstract

A contemporary museum offers a broad and flexible framework for education. Many cultural and scientific events held by a museum institution serve, in fact, the goals of education. Over time, the educational role of a museum has been amplified, and today museums are experiencing essential changes in terms of the educational offer. The museum audience has also changed, new categories of visitors have appeared, but pupils and students remain the main consumers of non-formal educational services. Non-formal education in a museum is an integral, completing part of formal education, and the consolidation of knowledge of history leads to the formation of a correct, careful attitude to cultural and historical values, to respect for national identity, and ultimately forms a museum culture. Non-formal education in a museum has specific features that distinguish it from the formal one, museum educational projects are open to interdisciplinarity and continuing education, and the flexibility of the organization methodology and non-formalized assessment give it a special status. This article comprises reflections on history and a history museum, on the study of history in the museum, on the necessity and specifics of museum education, on non-formal education, on the transformation of museum collections into a didactic resource, on the need to improve the museum culture of teachers and students. The new interpretation examines the relationship between history, a history museum and the role, the necessity of museum education in modern society.

Key-words: *history, history museum, museum holdings, museum education, didactic resource, formal and non-formal education.*

Cercetătorul român Radu Florescu constata la sfârșitul secolului al XX-lea că „muzeologia și în zilele noastre ca și un secol în urmă rămâne o disciplină științifică aplicativă cu caracter normativ (ca și pedagogia, de altfel), cu alte cuvinte, spune mai degrabă cum trebuie să fie muzeul decât analizează cum este muzeul și care sunt legile care îl coordonează. Iar finalitatea cercetării de muzeu rămâne, oricât de specializată ar fi, o finalitate educațională”¹. Muzeologii acceptă acest adevăr, atribuind un rol important funcției educaționale a muzeului, care se exercită prin multitudinea de activități desfășurate de instituție.

Alți doi cercetători români, Alexandra Zbucnea și Loredana Ivan, consideră că patrimoniul și educația sunt parteneri naturali, iar muzeele și școala

¹ Radu Florescu, *Bazele muzeologiei*. București: 1998, p.6.

sunt colaboratori vechi. Există numeroase convenții și recomandări privind educația formală și nonformală ale Consiliului Europei, UNESCO, inclusiv Convenția Faro (2005), care recomandă „învățarea, familiarizarea cu patrimoniul cultural și formarea continuă, încurajarea formării profesionale și a schimbului de cunoștințe și de priceperi în cadrul și în afara sistemului de învățământ, adică în condiții neformale”².

Iar în 2007 Ministerul Educației al Republicii Moldova a elaborat o *Strategie de modernizare a educației nonformale (2008-2015)*. În 2000 Consiliul Europei a lansat conceptul *lifelong learning*, iar muzeul este instituția care are posibilitatea de a oferi publicului cadrul unui spațiu de a învăța toată viața. Mai există pedagogia de patrimoniu, pedagogia muzeală, există și Programul Educațional UNESCO pentru Patrimoniul Mondial, care are un obiectiv concret – introducerea Educației pentru Patrimoniul Mondial în curricula școlară.

Pornind de la postulate nominalizate și având în vedere convențiile și recomandările Consiliului Europei și UNESCO, vom încerca să argumentăm relația dintre istorie, muzeul de istorie și necesitatea educației muzeale în societatea contemporană, vorbind atât de educația formală, cât și cea nonformală, și cum ar trebui abordată educația în societatea contemporană. Utilizând ca material informativ activitățile instituției muzeale și ca surse studiile din domeniul muzeologiei, intenționăm să sensibilizăm dar și să reamintim cât de importantă este educația la orele de istorie și pentru istorie prin patrimoniu și că „misiunea unui muzeu este, în general vorbind, de a colecta și conserva bunuri culturale, de a le interpreta, de a le expune și de a educa publicul în privința lor și contextul socio-cultural care le-a produs, de a contribui la bunăstarea comunității”³.

Muzeul este o instituție educațională prin definiție, „este o instituție permanentă fără scop lucrativ și aflată în serviciul societății, care se consacră cercetării, colecționării, conservării, interpretării și expunerii patrimoniului material și imaterial. Deschis publicului, accesibil și incluziv, el încurajează diversitatea și sustenabilitatea. Muzeele operează și comunică, într-o manieră etică și profesională, cu participarea diverselor comunități. Ele oferă publicului lor experiențe variate, în scopul educării, delectării, reflectării și al împărtășirii cunoștințelor”⁴. Istoria este o disciplină veche, ea reprezentând „una dintre cele mai constante și importante, totodată, forme ale conștiinței unei colectivități, unei

² *Convenția cadru a Consiliului Europei privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate (Convenția de la Faro)*, Faro, 27 octombrie 2005, <https://ro.scribd.com>, accesat la data de 17.02.2023.

³ Филип Котлер, *Маркетинг Менеджмент*, Санкт Петербург: Издательство Питер Ком, 1998, стр.29.

⁴ International Council of Museums, <https://www.icomus.org>, accesat la data de 22.03.2023.

societăți”, iar educația muzeală este de fapt un instrument de promovare a memoriei colective, a valorilor naționale și universale.

Istoria este o disciplină științifică cu state, dezvoltarea căreia în secolul al XIX-lea a mers în pas cu promovarea ideii de protejare a antichităților, de creare a muzeului național de istorie. Societatea secolului al XIX-lea era în căutarea căilor și modalităților de păstrare a moșteniri culturale, și în primul rând a mărturiilor istorice. Societatea epocii moderne a simțit necesitatea contactului permanent cu trecutul, iar această legătură cu trecutul o putea asigura doar muzeul de istorie. Pentru că „istoria arată, descrie și explică ceea ce a fost, ea nu păstrează însă operele culturale în forma lor reală, așa cum au ieșit din mâinile și mințile celor care le-au creat. Pentru a satisface această nevoie culturală specială, au luat naștere muzeele în forma lor modernă, în cadrul marilor mișcări naționale și sociale”⁵.

Secolul al XIX-lea a determinat revigorarea luptei pentru drepturile naționale. Anume în această perioadă, în scopul susținerii procesului de creare și susținere a statelor naționale, s-a impus organizarea muzeelor naționale. Astfel, „ideea muzeului național de istorie ca teritoriu simbolic al națiunii a fost legată de procesul extrem de complicat de creare în secolul al XIX-lea a statului-națiune ca o entitate teritorială, politică, culturală, istorică, mitică și religioasă, care a presupus și constituirea națiunii ca o comunitate identitară, ca o comunitate de atitudini și ca o comunitate de reacție în fața străinului. Și atunci, în cadrul instituțiilor prin care statul națiune se legitimează, muzeul național de istorie este înțeleș ca o oglindă și ca o dovadă. Muzeul național are nevoie de stat pentru a se naște și a avea o dezvoltare convenabilă. Dar și statul are nevoie de muzeu pentru a pune în evidență caracteristicile sale identitare și pentru a defini astfel teritoriul simbolisticii naționale”⁶.

În acest fel, primele muzee naționale de istorie apar în Europa în secolul al XIX-lea, în perioada luptei popoarelor pentru drepturile naționale. Și mai explicit: ideea muzeului național de istorie s-a impus în scopul producerii dovezilor și argumentelor creării și susținerii statelor naționale – sunt primele instituții ce repun în drepturi legitime valorile culturale ale fiecărei națiuni. Și sunt primele instituții care acordă un rol important procesului educațional.

Pe parcursul timpului, rolul educațional al muzeului s-a amplificat, astăzi în muzee fiind înregistrate schimbări esențiale în ceea ce privește oferta educațională și interacțiunea cu cele mai diverse categorii de public, elevii și

⁵ Traian Herseni. *Muzeul – fenomen de conștiință socială*, Revista muzeelor. București, 1965, nr.3, p.230.

⁶ Mirela Luminița Murgescu. *Muzeul de istorie – între a privi și a învăța*. În: Revista muzeelor, București, 1998, nr.3-4, p. 34-37.

studentii rămânând principalii vizitatori, consumatori de servicii muzeale. Deci, pentru muzeul de istorie este importantă funcția de comunicare, educațională.

Ce este educația? Există zeci de răspunsuri, dar oricum „în sens restrâns educația se confundă cu instruirea în școală, desfășurată într-un cadru organizat, instituționalizat. În sens larg educația este un proces complex care integrează într-un continuum toate nivelurile și tipurile de educație, și este orientată către realizarea unor idealuri și scopuri educaționale în concordanță cu anumite cerințe sociale, de ordin economic, cultural, științific, tehnologic, politic etc.”⁷. Pe parcursul istoriei, educația a cunoscut diverse conceptualizări și a fost realizată de diferite instituții, inclusiv de instituția muzeală. Astăzi, muzeul înseamnă educație, fiind o instituție deschisă, cu caracter democratic care oferă o largă accesibilitate la programele educaționale și culturale, transformându-se într-un centru de învățare activă, de interacțiune, de relaxare, într-un spațiu al dialogului, într-un centru educațional.

Muzeul oferă mecanisme alternative de organizare a lecțiilor, față de școală sau facultate, și oportunități de învățare. Muzeul face instruire prin obiect, muzeul nu învață vizitatorul, dar este instituția care poate crea o atmosferă care să-i trezească vizitatorului dorința de a învăța. Astfel, „muzeul este unul din locurile de învățare extrașcolară care favorizează întâlniri originale cu persoane, obiecte și situații care nu se regăsesc în sălile de clasă, ceea ce face ca percepția, experiența de viață și învățarea exploratorie, precum și dezvoltarea unor competențe multiple să constituie nucleul unui asemenea demers”.⁸

Astăzi, în centrul preocupărilor unei instituții muzeale trebuie așezat nu obiectul muzeal, bunul cultural, dar obiectul și publicul, relația dintre aceste două elemente, aceasta permite o nouă abordare a funcției educaționale a muzeului. Prin relația permanentă cu publicul vizitator, muzeul se transformă într-un factor activ de informare și educație, aflat în relație de complementaritate cu sistemul de educație formală. Muzeul și școala sunt două instituții creatoare de educație și în acest proces este importantă relația dintre aceste două instituții. Muzeul este instituția „care a mers la școală, încercând să realizeze diverse activități cu publicul școlar. Muzeul s-a propus ca partener educativ al școlii în scopul dezvoltării, diversificării, actualizării activității de clasă, pentru că o vizită la muzeu trezește emoții și interes pentru cunoaștere, pentru că muzeul este un spațiu confortabil, unde educația permanentă își găsește firesc aplicabilitatea”. Muzeele sunt o resursă educațională unică pentru învățători și profesori.

⁷ Natalia Lazar. *Despre educația muzeală și direcții de dezvoltare a managementului muzeal*. În: Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului. Conferință științifică internațională, seria XXII, vol. IV, Chișinău 2020, p. 315.

⁸ Gherghina Boda. *Educația muzeală ca formă de educație non-formală*. În: Tyragetia, 2018, nr.2, p.27.

Dar pentru o vizită reușită, cu un anumit impact, cadrul didactic trebuie să planifice organizarea vizitei, conținutul vizitei (selectarea temei care să se integreze în procesul de învățământ, în curricula școlară, discuții cu muzeul pentru stabilirea circuitului expozițional etc.). Trebuie să existe o colaborare strânsă între școală și muzeu, care să fie bazată nu numai pe acorduri între instituții, dar și pe anumite acte normative.

Este cunoscut faptul că în anul 2012 a fost elaborată *Propunerea de politică publică privind modernizarea și eficientizarea activității muzeelor*. Opțiunea a doua a acestei *Propuneri* era intitulată *Managementul bazat pe performanțe și dezvoltarea componentelor antreprenoriale și educaționale ale muzeelor*. În plan structural, opțiunea prevedea modificarea mai multor componente privind activitatea instituției muzeale, inclusiv dezvoltarea unui program educațional în parteneriat cu Ministerul Educației, dezvoltarea educației nonformale în muzee. Guvernul a aprobat propunerea și urma să fie realizată începând cu anul 2013, dar schimbarea guvernului în 2013 a condus la crearea unui nou Minister al Culturii care a anulat Propunerea aprobată anterior de guvern. Astfel, până astăzi muzeele din republică nu au un program educațional elaborat în parteneriat cu Ministerul Educației, nu există un Acord în acest sens încheiat între Ministerul Culturii și Ministerul Educației. Aceasta creează mai multe probleme în procesul educațional formal și nonformal. Este o dilemă care mai devreme sau mai târziu va trebui să fie rezolvată. Oricum, muzeul rămâne unul dintre locurile de învățare extrașcolară care favorizează întâlnirea cu obiecte autentice, programe și proiecte care nu se regăsesc în sălile de școală.

Muzeul nu poate și nu trebuie transformat într-o anexă a școlii. Muzeul trebuie să colaboreze cu școala, să realizeze în parteneriat cu școala anumite proiecte educaționale. Muzeul trebuie valorificat de către școală, este necesară o colaborare strânsă între școală și muzeu. Muzeul poate motiva și trezi interesul pentru învățare, în mod special pentru elevi sau studenți care sunt o categorie de public deosebit de importantă din mai multe motive:

- sunt puternic motivați și folosesc muzeul ca resursă extracurriculară, care ajută la învățare;
- vizita la muzeu oferă posibilități de a învăța prin descoperire;
- muzeul creează o atmosferă de socializare, de comunicare;
- muzeul oferă programe educaționale inovative, originale, interesante tematic.

Programele educaționale contribuie la dezvoltarea procesului de cunoaștere, a spiritului de observație, la dezvoltarea limbajului, la formarea unor deprinderi intelectuale, la familiarizarea elevilor, studenților cu procesul de lucru cu diverse instrumente științifice, de promovare a patrimoniului, formarea

deprinderilor de a compara, de a analiza, dezvoltă spiritul de curiozitate, educă creativitatea.

Astăzi, instituția muzeală poate propune diverse programe de educație formală și informală, oferind un cadru larg și flexibil pentru educație. Este evident că în societatea contemporană educația nonformală în muzeul de istorie este o parte componentă de finalizare a educației formale, iar consolidarea cunoștințelor de istorie în muzeu conduce la formarea unei atitudini corecte de cunoaștere și conștientizare a valorilor culturale și istorice, la înțelegerea profundă a fenomenelor istorice, la respect față de identitatea națională și culturală. În general, „educația nonformală și cea formală în muzee prezintă similarități și scopuri comune, dar sunt și diferite, în special în ceea ce privește instrumentele utilizate. Într-un muzeu ele trebuie să fie în armonie și să contribuie împreună la îndeplinirea misiunii cultural-educative a instituției”⁹. Și totuși, educația nonformală în muzeu are trăsături specifice ce o deosebește de cea formală și aceste deosebiri sunt de fapt avantajele învățării în muzeu:

- proiectele de educație muzeală sunt deschise spre interdisciplinaritate și educație continuă;
- evaluarea neformalizată, fără note și calificative oficiale;
- flexibilitatea metodologiei de organizare și evaluarea neformalizată îi acordă un statut aparte.

Vizita la muzeul de istorie nu trebuie să fie una de tip standard, în care vizitatorului i se propune un ghidaj general în spațiu expozițional. Elevului sau studentului în expoziția unui muzeu de istorie trebuie să i se acorde posibilitatea de a atinge anumite exponate, de a fi implicat în discuții, de a identifica anumite posibilități digitale, de a i se oferi anumite oportunități moderne de a interacționa cu alții, de a i se propune vizite și lecții interactive etc. Pentru vizitator este important să se simtă bine în muzeu și să găsească în muzeu oportunități de învățare și participare activă.

Faptul că o bună parte a procesului educațional muzeal este realizat în colaborare cu școala, conduce la crearea unor noi produse educaționale, patrimoniul muzeal devenind resursă didactică folosită în cadrul procesului educațional formal. O vizită bine organizată îl orientează pe elev spre învățare. Dar învățarea în muzeu, spre deosebire de învățarea în clasă, „are loc în contact cu obiectele reale; este voluntară; este stimulată de interesul personal; depinde de contextul social; vizitatorii pot fi singuri sau însoțiți; vizitatorii au stiluri diferite de învățare și cunoștințe prealabile diferite”.¹⁰ Deci, educația în muzeu se deosebește de cea

⁹ Alexandra Zbucnea. *Educația formală și informală în muzee*. În: Revista muzeelor, București, 2006, nr.3, p. 40

¹⁰ A. Langlois. *La motivation et l'apprentissage dans les musées*, Paris, 2010, p.13.

formală – este voluntară, depinde de interesul personal și social, este plăcută, relaxantă. Educația în muzeu are loc în contact cu obiecte autentice, reale. Scopul oricărui program educațional în muzeu este transmiterea de cunoștințe, formarea de priceperi, aptitudini și atitudini. Scopul principal al oricărui vizitator nu este de a învăța, dar anume muzeul este acea instituție care poate crea o atmosferă ca trezește interesul de a învăța, de a însuși noi lucruri, de a descoperi ceva nou.

Și obiectivele educației muzeale nonformale sunt specifice:

- consolidarea cunoștințelor la o temă dată, obținute în clasa de școală;
- dezvoltarea capacității de observare a detaliilor a unui bun cultural;
- sensibilizarea elevilor în fața unor exponate excepționale de patrimoniu național sau universal;
- consolidarea deprinderilor de a privi, de a asculta, de a analiza, de a întreține o discuție;
- descoperirea contextului noului în desfășurarea unui fenomen istoric studiat în clasa de școală;
- compararea și evaluarea unor evenimente diferite în vederea formulării unor judecăți proprii;
- analiza mesajelor, terminologiei specifice de muzeu;
- utilizarea diverselor metode care îi determină pe elevi să însușească noi cunoștințe în mod voluntar și conștient.

În procesul educațional atât formal, cât și nonformal este important ca să fie create condiții adecvate pentru ca participanții să însușească ceva nou, să obțină noi cunoștințe, să descopere. Importantă în acest sens este implicarea activă. Pentru această este nevoie de programe educaționale variate, bazate pe un patrimoniu original și valoros. Deoarece contactul direct cu patrimoniul facilitează învățarea, oferă posibilitatea de a crea o atitudine civică față de protejarea moștenirii culturale, obținerea unor deprinderi de a compara și de a analiza, dezvoltă spiritul de curiozitate. Este necesar să le oferim participanților ocazia de a conversa, de a pune întrebări, de a-i aprecia competența, de a-i stimula la dialog pentru a-și împărtăși ideile, de a-i surprinde cu o idee nouă sau cu un exponat deosebit.

Patrimoniul muzeului de istorie constituie o importantă resursă educațională ce poate fi valorificată atât în cadrul orelor de clasă, dar, cu precădere, în spațiul expozițional al muzeelor, atelierelor de creație, al lecțiilor tematice, deoarece muzeul asigură un mediu liber pentru exprimare culturală, pentru creativitate, pentru inventivitate ceea ce le poate furniza elevilor, studenților informații noi pentru îmbunătățirea lecțiilor de curs, pentru aprofundarea cunoștințelor.

Muzeul își valorifică patrimoniul prin expoziții permanente și temporare, prin diverse programe culturale și educaționale. Iar elevul și studentul învață în

muzeu prin descoperire. De acest lucru trebuie să se țină cont atunci când sunt elaborate programele educaționale. Muzeul de istorie propune elevilor și profesorilor să participe la proiecte educaționale pentru a-și completa orele de istorie cu activități nonformale, creativ-educative, în care bunurile de patrimoniu sunt folosite ca obiecte de studiu pentru a înțelege corect informațiile transmise sau descoperite în timpul orelor de clasă. Programele educaționale elaborate într-o manieră interactivă și interdisciplinară sunt concepute cu intenția de a oferi experiențe noi, memorabile, constituindu-se în captivante instrumente de educație nonformală. Participanții au posibilitatea să pătrundă în universul lumii de altădată prin intermediul unui contact direct cu piesele muzeale. Se propun lecții interactive de istorie, ateliere de educație muzeală, activitățile urmărind dezvoltarea de competențe și dobândirea de cunoștințe în domeniul istoriei.

Muzeul trebuie abordat, este/trebuie să fie pentru școală ca laborator de lucru și de creație, pentru că muzeul ca partener al școlii contribuie la diversificarea metodelor didactice de predare, relația dintre muzeul de istorie și școală înseamnă implicare și colaborare la instruire și educație interactivă. Există mai multe abordări ale educației nonformale în muzeu, dar specialiștii consideră că domină procesul de învățare constructivist și interpretativ. Considerăm că dezvoltarea sistemului educațional, al muzeologiei, al științei istorice, a societății, în general, va conduce la o nouă abordare a educației muzeale. Important este să menționăm că în acest proces elementul cheie trebuie să rămână vizitatorul, și pentru o schimbare este nevoie de o nouă abordare a întregii activități a instituției muzeale.

Muzeul de istorie, deținând un bogat patrimoniu cu un mare potențial educativ, propune elevilor și cadrelor didactice diverse instrumente educaționale de cunoaștere a patrimoniului, iar cel mai important instrument educațional rămâne expoziția. Elevul, studentul, prin vizualizarea pieselor expuse, analiza și diseminarea informației incluse în textele și etichetajul expozițional, urmărirea atentă a traseului conceptual al expoziției, își pune întrebări, găsește răspunsuri, descoperă. Expoziția este de fapt un material didactic sistematizat, furnizat publicului pentru a înțelege mai bine evenimentele, fenomenele istorice. În acest scop, sunt propuse frecvent ghidajele deschise, interactive în cadrul cărora vizitatorii și ghidul inițiază discuții, pun întrebări, află răspunsuri, vin cu propuneri de expunere, de informații adăugătoare, sugestii cu privire la o piesă sau alta, la tematica abordată, sugestii la prezentarea unor anumite evenimente din istoria națională, optează pentru o cunoaștere auditivă, vizuală și tactilă a proceselor și a pieselor. Sunt practicate și ghidajele tematice care permit o cunoaștere mai profundă a unor evenimente, fenomene istorice studiate în clasă. Aceste ghidaje asigură creșterea calității învățării.

Patrimoniul muzeal este un punct de referință în educația formală și poate fi folosit ca resursă didactică în procesul educațional formal. Există zeci de posibilități și modalități prin care patrimoniul muzeal poate fi transformat în resursă didactică, folosită în cadrul procesului educațional formal. Valorificarea patrimoniului muzeal prin proiectarea și realizarea unor resurse didactice pentru învățare, selectarea obiectelor de patrimoniu pentru profesori, folosirea patrimoniului în proces educațional, elemente de patrimoniu folosite la cursuri (materiale speciale pentru a fi folosite la clasă, tururi virtuale, povești ale unor obiecte de patrimoniu) – toate acestea pot fi elaborate și utilizate, în clasă, punând accentul pe interdisciplinaritate. Este necesară colaborarea între școală și muzeu și ea poate fi eficientă doar atunci când există teme de interes comun. Iar programele educaționale elaborate împreună cu școala dezvoltă spiritul de observație, dezvoltă limbajul, memoria, formarea unor priceperi și deprinderi intelectuale, cunoașterea și asimilarea unor metode de muncă intelectuală, dezvoltarea creativității, curiozității. Contactul direct cu obiectele prezentate facilitează învățarea și permite copiilor să-și dezvolte o anumită atitudine față de om și societate, față de istoria națională, față de protejarea bunurilor patrimoniale.

Educația muzeală este o educație continuă. Rolul principal al muzeografului în muzeul de istorie este de a le trezi interesul de a cunoaște noi obiecte și de a însuși idei și concepte noi, de a observa lucruri noi, de a dezvolta spiritul de observație. Un alt instrument important al educației muzeale este lecția tematică în muzeu. Lecția în muzeu pe teme de istorie, în mod special de istorie contemporană, este eficientă pentru că reușește să furnizeze informații inedite, să permită participanților să inițieze și să participe la discuții, să înțeleagă și corect să perceapă evenimentele care au loc în lumea contemporană. Lecțiile realizate în spațiul expozițional îmbunătățesc metodologia predării. Lecțiile tematice în spațiul expozițional de multe ori sunt parte a unui program educațional concret. Unele din aceste lecții sunt organizate pentru cadrele didactice în scopul ca ele să ia în considerare muzeul ca partener educativ care oferă oportunități pentru actualizarea procesului educațional formal. Lecțiile tematice organizate în spațiul expozițional sunt adresate elevilor, studenților, masteranzilor, specialiștilor din domeniu. Scopul acestor lecții interactive este educația intelectuală, dezvoltarea interesului spre cunoaștere, a gândirii, formarea unor deprinderi intelectuale, dezvoltarea competențelor culturale, promovarea necesității de a introduce Educația pentru Patrimoniu Mondial în curricula școlară.

Un program educațional trebuie să provoace curiozitate, să dezvolte simțul de observație. Prin programe educaționale muzeul își dinamizează activitățile, își cunoaște publicul, nevoile și necesitățile acestuia. În cadrul programelor educaționale, istoria poate fi învățată și prin artă, elevilor și studenților li se propun

lecții de istorie și artă, prin desenarea de piese muzeale, secvențe expoziționale ce i-au impresionat vizitând muzeul, activitatea aceasta stimulează spiritul de observație, memoria vizuală, libertatea în creație și cunoașterea patrimoniului muzeal. Realizarea cursurilor universitare și a lecțiilor tematice în incinta expozițiilor de istorie, implicarea studenților în cercetări de teren, la săpături arheologice și la colectarea bunurilor culturale. Participarea la organizarea expozițiilor muzeului sunt de asemenea, metode didactice cu un grad înalt de interactivitate, care asigură și receptarea mai ușor a informațiilor și subiectelor necesare studiului, pregătește tinerii să devină buni specialiști în domeniu.

Studenții de la universitățile din Chișinău beneficiază permanent de asemenea servicii și facilități. Aceste activități își revendică utilitatea, deoarece îi determină să observe, să se simtă împuterniciți cu anumite obligații, să privească în mod individual lumea, să privească și să cunoască noi obiecte de patrimoniu și să însușească noi idei și concepte. Un alt instrument educațional interactiv este laboratorul de expertizare și atribuire a pieselor muzeale, organizat sub conducerea specialiștilor și experților în patrimoniu, la care sunt implicați studenți și masteranzi, care învață cum să evalueze un obiect de patrimoniu, să deprindă competențe de analiză, de operare cu o anumită terminologie, să cunoască povestea, istoria ce stă în spatele obiectului muzeistic, astfel tinerii vor înțelege mai bine ce este patrimoniu, cum este necesar să fie documentat, care sunt metodele de conservare și cât este de important să-l păstrăm.

Nu mai puțin interesante și solicitate sunt atelierile educaționale tematice organizate în cadrul muzeelor de istorie. Orice atelier este construit pe două componente: partea teoretică – o prezentare generală a evoluției științei istorice, apariția primelor muzee de istorie, personalități marcante din domeniul istoriei, o prezentare generală a unor fenomene istorice etc. Partea practică are drept scop promovarea creativității participanților, ei fiind îndrumați să realizeze diverse piese de ceramică inspirate de modelele din expoziție, copiii sunt provocați să exerseze prin desen decorarea obiectelor de ceramică, să demonstreze anumite ocupații din trecutul istoric. Atelierile educaționale în muzeele de istorie abordate într-o manieră interactivă și interdisciplinară sunt concepute cu intenția de a oferi experiențe noi, memorabile, constituindu-se în captivante instrumente de educație nonformală. Experiența acumulată de muzeul de istorie prin intermediul metodelor clasice și interactive de educație muzeală prin și pentru patrimoniu istoric demonstrează faptul că elevii și studenții acordă tot mai multă preferință participării în activitățile organizate de instituție, de muzeu, deoarece trăiesc experiențe inedite și sentimente de patriotism, crește interesul lor față de moștenirea culturală, simt sentimentul mulțumirii de sine.

Astăzi tot mai mult credit se acordă utilizării mijloacelor digitale în educația muzeală, dezvoltarea unor kitturi electronice, gândirea și dezvoltarea unor instrumente digitale pentru a atrage publicul. Utilizarea mijloacelor digitale asigură diseminarea cunoștințelor despre patrimoniu, asigură promovarea patrimoniului, determină ca finalitate practică implicarea tinerilor în inițiative de protejare, evaluare a patrimoniului și de valorificare a lui prin diverse metode și practici. Digitizarea stimulează creativitatea și inventivitatea.

Nu demult în Republica Moldova a fost lansat programul *Muzeele viitorului* implementat de Artcor, Asociația Companiilor Creative COR, sub egida Ministerului Culturii, cu sprijinul USAID, Suedia și Marea Britanie prin intermediul Proiectului Tehnologiile viitorului și al Proiectului de Competitivitate și Reziliență Rurală. Acest Program urmărește creșterea vizibilității instituțiilor muzeale prin integrarea inovațiilor și, respectiv, modernizarea spațiului pentru a oferi noi experiențe vizitatorilor, pentru a răspunde nevoilor și doleanțelor diferitor categorii ale publicului. Proiectele din cadrul acestui Program vor integra tehnologiile și elementele de new-media art pentru a crea expoziții imersive și instalații digitale, pentru ca vizitatorii să aibă parte de experiențe cât mai diverse și mai complexe.

Educația în muzeul de istorie are un specific aparte care este determinat de:

- fascinația patrimoniului istoric, atracția irezistibilă pe care o provoacă obiectul vechi prin anumite însușiri ieșite din comun;
- în muzeu în cadrul proiectelor educaționale are loc realizarea de conexiuni între mai multe discipline, iar învățatul în muzeul de istorie se realizează făcând diverse lucruri, astfel reținerea informației are loc într-o manieră atractivă, mai ușoară;
- implicarea fiecărui participant; important este să menționăm că în programele educaționale indiferent de scop și sarcini, este implicat fiecare participant și fiecare trebuie să contribuie la realizare, să facă anumite lucruri reale.

În concluzie, este necesar să menționăm că impactul educației muzeale este unul important, pentru că oferă nu numai posibilitatea cunoașterii patrimoniului, educație pe parcursul întregii vieți, dar și conștientizarea necesității protejării și promovării acestui patrimoniu. Impactul programelor educaționale conduce la transformarea muzeului în centru al cunoștințelor, în loc al experiențelor și evenimentelor, în centru educațional, în mediu favorabil pentru interacțiune și comunicare. Programele educaționale creează condiții favorabile pentru integrare socială, îi oferă vizitatorului un anumit grad de libertate, un sentiment de egalitate, de utilitate, de necesitate. Dacă până nu demult cercetătorii evidențiau educația muzeală ca pe o alternativă a procesului educațional nonformal și formal,

considerăm că a venit timpul ca educația muzeală să fie percepută și analizată ca o necesitate utilă pe parcursul întregii vieții. Este și rămâne importantă colaborarea muzeului cu școala – corelarea explorării tezaurului muzeal cu programul și curricula școlară. Educația muzeală nu înseamnă altceva decât educația intelectuală și cultivarea interesului pentru trecutul poporului nostru, inteligență și morală, dezvoltarea gustului estetic și a interesului pentru frumos prin patrimoniul muzeal, educația în cultul trecutului. Astăzi există o nouă relație între muzeu și școală, când importantă devine nu informarea, ci comunicarea; dialogul cu vizitatorul devine factor esențial în procesul de educație.

Muzeul contemporan ajunge să fie o instituție prioritară față de alte instituții în realizarea funcției educative, iar muzeul de istorie la începutul secolului al XXI-lea s-a transformat într-un puternic instrument de educație. Puterea lui constă în faptul că permite întâlnirea cu obiectul original, cu trecutul istoric. Muzeul oferă posibilitatea vizitatorului de a interpreta, îl încurajează să descopere, să vizeze, să creeze, îl ajută în formarea cunoștințelor, priceperilor, aptitudinilor, sentimentelor de patriotism și apartenență identitară.

Este necesară dezvoltarea educației muzeale paralel cu sistemul de educație formală. Educația muzeală poate completa serios cunoștințele obținute la școală și poate conduce la dezvoltarea unor abilități, aptitudini și atitudini. Astăzi muzeul de istorie devine un centru educațional care treptat va trece la realizarea instituțională a conceptului modern de educație ce presupune învățarea pe tot parcursul vieții. Muzeul de istorie va dobândi o nouă fațetă ce îi va permite să stea pe aceeași treaptă cu școala. Și în Republica Moldova va fi înregistrată o nouă ocupație în domeniul muzeologiei, cea de specialist educație muzeală care va beneficia de un standard ocupațional aprobat.